FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT L.A. GEELHOED fremsat den 2. juni 2005 [1]

I — Indledning

1. Denne anmodning om præjudiciel afgørelse, indgivet af High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Det Forenede Kongerige), vedrører fortolkningen af artikel 11 i Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar [2] (herefter »direktivet«).

2. Nærmere bestemt ønsker den forelæggende ret oplyst, på hvilket tidspunkt et produkt anses for at være bragt i omsætning. Dette tidspunkt er afgørende for, hvorvidt et krav mod producenten er blevet fremsat i rette tid, dvs. inden for den tiårsfrist, efter at produktet er bragt i omsætning, som er fastlagt i artikel 11 i direktivet. En yderligere omstændighed er, at den første overførsel af det hævdede defekte produkt fandt sted mellem to virksomheder inden for den samme koncern. Indebærer en overførsel inden for en koncern, at et produkt bringes i omsætning?

3. Det første søgsmål blev endvidere anlagt inden for tidsfristen på ti år, men mod den forkerte person, nemlig en leverandør (sagsøgte i det første søgsmål), under den fejlagtige antagelse, at leverandøren var producenten. Derfor blev et efterfølgende søgsmål anlagt mod den faktiske producent (sagsøgte i det andet søgsmål) lige inden eller lige efter udløbet af denne tidsfrist. Det næste spørgsmål er således, hvorvidt det i sådanne situationer er tilladt den nationale domstol at behandle søgsmålet, som er anlagt mod sagsøgte i det første søgsmål, som et søgsmål mod producenten (sagsøgte i det andet søgsmål, som var den sagsøgte, som det første søgsmål var tænkt anlagt imod), eller, såfremt det andet søgsmål mod producenten var anlagt for sent, hvorvidt det er muligt for de nationale domstole at erstatte den første sagsøgte med den anden.

1 — Originalsprog: engelsk.
2 — EFT L 210, s. 29.

II — Relevante retsregler

4. Artikel 1 i direktivet bestemmer, at »[e]n producent er ansvarlig for skade, der forårsages af en defekt ved hans produkt«.

5. Artikel 7 i direktivet bestemmer:

»Producenten er efter dette direktiv ikke ansvarlig, hvis han beviser,

a) at han ikke har bragt produktet i omsætning

[...]«

6. Artikel 11 i direktivet bestemmer:

»Medlemsstaterne fastsætter i deres lovgivning, at skadelidtes rettigheder i henhold til bestemmelser i dette direktiv ophører ti år efter den dag, da producenten har bragt det produkt, der har forårsaget skaden, i omsætning, medmindre skadelidte inden for dette tidsrum har anlagt retssag mod denne.«

7. I Veedfald-dommen [3] fastslog Domstolen, at direktivets artikel 7, litra a), skal fortolkes således, at et defekt produkt er bragt i omsætning, når det anvendes i forbindelse med en konkret medicinsk tjenesteydelse, der består i at forberede et menneskeligt organ til transplantering, og den skade, der er forårsaget på organet, er en følge af denne forberedelse.

8. Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland gennemførte direktivet ved første del af Consumer Protection Act 1987, som trådte i kraft den 1. marts 1988. Section 4 i loven har følgende ordlyd:

»Under ethvert civilt søgsmål, som anlægges i henhold til denne del af loven mod en producent på grund af et defekt produkt, er producenten ansvarsfri, hvis han beviser

[...]

3 — Dom af 10.5.2001, sag C-203/99, Sml. I, s. 3569.

b) at han ikke på noget tidspunkt har leveret produktet til en anden; eller

[...]

d) at defekten ikke fandtes i produktet på det relevante tidspunkt

[...]«

9. Endvidere har 1987-loven til lov af 1980 om forældelse (Limitation Act 1980) tilføjet en ny section 11 A, hvis subsection 3 bestemmer:

»Et søgsmål, som denne section finder anvendelse på, kan ikke anlægges efter udløbet af tidsfristen på ti år regnet fra det relevante tidspunkt [...]; denne subsection har den virkning, at søgsmålsretten bortfalder ved udløbet af tiårsfristen, uanset om søgsmålsretten var stiftet, eller om fristen i henhold til følgende bestemmelser i denne lov var begyndt at løbe.«

III — Faktiske omstændigheder, retsforhandlinger og de præjudicielle spørgsmål

10. Den 3. november 1992 blev barnet Declan O'Byrne, sagsøger i hovedsagen, vaccineret med en dosis HIB-vaccine i klinikken på MacDonald Road Medical Centre.

11. Sagsøgeren blev efterfølgende alvorligt hjerneskadet. Sagsøgeren har gjort gældende, at hans skade var forårsaget af vaccinen, der var defekt.

12. Producenten af vaccinen var Pasteur Mérieux Sérums et Vaccins SA, et fransk selskab, som efterfølgende skiftede navn til Aventis Pasteur SA (herefter »APSA«).

13. Det engelske selskab Mérieux UK Limited var et helejet datterselskab af APSA og distribuerede APSA's produkter i Det Forenede Kongerige. Mérieux UK Limited har efterfølgende skiftet navn til Aventis Pasteur MSD (herefter »APMSD«).

14. Den 18. september 1992 sendte APSA et parti af vaccinerne, herunder den vaccine, som blev indgivet den skadelidte, til APMSD, som modtog forsendelsen den 22. september 1992. APSA sendte en faktura for partiet til APMSD, som APMSD betalte rettidigt.

15. På en ukendt dato, før eller efter den 7. oktober 1992, solgte APMSD en del af partiet til Department of Health, Det Forenede Kongerige, og APMSD leverede det direkte til et af Department of Health udpeget hospital, der herefter leverede det til den klinik, hvor sagsøgeren blev vaccineret den 3. november 1992.

16. Sagsøgeren anlagde erstatningssag mod APMSD den 2. november 2000, hvorunder sagsøgeren gjorde gældende, at APMSD var producent af produktet.

17. Den 7. oktober 2002 anlagde sagsøgeren et andet søgsmål, denne gang mod APSA. Sagsøgerens advokater har oplyst over for den nationale ret, at det først var i løbet af sommeren 2002, at det stod dem klart for første gang, at producenten af det omtvistede produkt i realiteten var APSA, og ikke APMSD.

18. Under denne retssag gjorde APSA gældende, at da denne havde bragt produktet i omsætning ved at sende det til sit datterselskab den 18. september 1992, som modtog det den 22. september 1992, var søgsmålet, som blev anlagt den 7. oktober 2002, anlagt efter udløbet af den tiårsfrist for anlæggelse af søgsmål, regnet fra den dato på hvilken produktet blev bragt i omsætning, som er fastsat i section 11A(3) i Limitation Act, som gennemførte artikel 11 i direktivet i den nationale ret. Søgsmålet er derfor forældet.

19. Sagsøgeren har imidlertid gjort gældende, at produktet først blev bragt i omsætning, da det blev leveret af APMSD til det af Department of Health udpegede hospital, og at dette ikke skete før efter den 7. oktober 1992, dvs. mindre end ti år før anlæggelsen af det andet søgsmål. Søgsmålet er derfor ikke forældet.

20. Den 10. marts 2003 begærede sagsøgeren ved den nationale ret kendelse afsagt i det første søgsmål, som blev anlagt i 2000, om, at APSA indtræder i det første søgsmål i stedet for APMSD.

De præjudicielle spørgsmål

21. High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, besluttede at udsætte sagen og at forelægge følgende præjudicielle spørgsmål for Domstolen.

»1) Såfremt et produkt leveres i henhold til en salgskontrakt af en fransk producent til dennes helejede engelske datterselskab og dernæst af det engelske selskab til en anden enhed, er det da i henhold til en rigtig fortolkning af artikel 11 i Rådets direktiv bragt i omsætning:

a) når det forlader det franske selskab, eller

b) når det kommer frem til det engelske selskab, eller

c) når det forlader det engelske selskab, eller

d) når det kommer frem til den enhed, der modtager produktet fra det engelske selskab?

2) Kan en medlemsstat, såfremt der mod et selskab (A) i den fejlagtige antagelse, at A var producent af et hævdet defekt produkt, når producenten af produktet i realiteten ikke var A, men et andet selskab (B), anlægges sag, hvori der gøres rettigheder gældende, der er tildelt sagsøgeren ved Rådets direktiv med hensyn til det hævdede defekte produkt, i henhold til sin nationale lovgivning give sine domstole beføjelse til at behandle dette sagsanlæg som en »retssag mod [producenten]« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 11 i Rådets direktiv?

3) Tillader artikel 11 i Rådets direktiv — korrekt fortolket — at en medlemsstat giver en domstol beføjelse til at tillade, at B indtræder i stedet for A som sagsøgte i en sag af den i spørgsmål 2 nævnte art (»den relevante sag«), såfremt:

a) den tiårsfrist, der er omhandlet i artikel 11, er udløbet

b) den relevante sag blev anlagt mod A før udløbet af tiårsfristen, og

c) der ikke var anlagt sag mod B før udløbet af tiårsfristen i relation til det produkt, der forårsagede den af sagsøgeren hævdede skade?«

IV — Bedømmelse

22. Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, hvad der skal forstås ved udtrykket »bragt i omsætning« i direktivets artikel 11. Den angiver fire mulige datoer, hvoraf de to første vedrører en transaktion inden for en koncern, de to sidste en transaktion længere fremme i distributionskæden.

23. En producents skadesansvar udløber ti år fra den dato, på hvilken produktet blev bragt i omsætning. Begrebet »bragt i omsætning« er derfor vigtigt for præcist at afgøre, hvornår producentens objektive ansvar ophører. Dette begreb forekommer ikke kun i artikel 11, men også i artikel 6, 7 og 17 [4].

24. På trods af vigtigheden af dette begreb er det ikke defineret i direktivet. På tidspunktet for direktivets affattelse blev det anset for unødvendigt at definere begrebet »bragt i omsætning«, da det, som det fremgår af Kommissionens forklarende bemærkninger til direktivforslaget, »blev anset for at være selvforklarende ud fra ordenes almene betydning«. I henhold til disse bemærkninger er et produkt normalt blevet bragt i omsætning, når det er overgivet til distributionskæden [5]. En anden grund til, at begrebet ikke er defineret, kan være eksistensen af den europæiske konvention om produktansvar i forbindelse med personskade, herunder død, underskrevet i Strasbourg 27. januar 1977 (herefter »konventionen fra 1977«) [6]. Opbygningen af konventionen fra 1977 og direktivet er mere eller mindre den samme. I henhold til konventionens artikel 2, litra d), er et produkt bragt i omsætning, når producenten har leveret det til en anden person.

4 — Artikel 6, stk. 1, litra c), er affattet således: »Et produkt lider af en defekt, når det ikke frembyder den sikkerhed, som med rette kan forventes under hensyntagen til alle omstændigheder, navnlig tidspunktet, hvor produktet er bragt i omsætning.«
Artikel 7 bestemmer, at »[en producent] ikke [er] ansvarlig, hvis han beviser,
a) at han ikke har bragt produktet i omsætning,
b) at det, omstændighederne taget i betragtning, må antages, at den defekt, der har forvoldt skaden, ikke var til stede på det tidspunkt, da han bragte produktet i omsætning, eller at denne defekt er opstået senere
[...]
e) at det på grundlag af den videnskabelige og tekniske viden på det tidspunkt, da han bragte produktet i omsætning, ikke var muligt at opdage defekten, eller
[...]«
Artikel 17 bestemmer, at direktivet ikke finder anvendelse på produkter, der er bragt i omsætning inden den dato, hvor de bestemmelser i national ret, ved hvilke medlemsstaterne gennemfører direktivet, træder i kraft.

5 — EF-Bulletin 1976, supplement 2/1976, L 11, s. 15.

6 — http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/091.htm.

25. Den foreliggende sag viser, at begrebet »bringe i omsætning«, i modsætning til det, der angives i Kommissionens forklarende bemærkninger til direktivforslaget, kræver, at det defineres, hvornår tiårsfristen begynder at løbe. Det har endnu ikke været nødvendigt for Domstolen at definere begrebet »bringe i omsætning«. Begrebet blev undersøgt i Veedfald-sagen [7], men det var inden for rammerne af direktivets artikel 7, litra a), omstændighederne i sagen var specielle, og Domstolen behøvede ikke at give en generel definition af det.

26. I Veedfald-sagen gjorde sagsøgte gældende, at han aldrig havde bragt produktet i omsætning. Sagsøgte var producent af en defekt væske til gennemskylning af nyrerne forud for en transplantation. Væsken blev fremstillet af hospital A og anvendt på hospital B, som begge var ejede af sagsøgte. Efter sagsøgtes opfattelse blev produktet anvendt som led i udførelsen af en tjenesteydelse (som ikke er omfattet af direktivet) og ikke under gennemførelsen af en form for salg. Sagsøgte gjorde gældende, at produktet i den nævnte sag aldrig havde forladt kontrolsfæren for apoteket på det hospital, som havde fremstillet væsken, og for det hospital, på hvilket den blev anvendt, hvorfor den aldrig var blevet bragt i omsætning som omhandlet i direktivets artikel 7, litra a).

27. Domstolen accepterede ikke dette anbringende og anførte, at »sådanne omstændigheder ikke er afgørende, når anvendelsen af produktet, som det er tilfældet i hovedsagen, er kendetegnet ved, at den person, det er bestemt til, selv skal bringe sig inden for »kontrolsfæren«« (præmis 17), og besvarede spørgsmålet med, at »[a]rtikel 7, litra a) [...] skal fortolkes således, at et defekt produkt er bragt i omsætning, når det anvendes i forbindelse med en konkret medicinsk tjenesteydelse, der består i at forberede et menneskeligt organ til transplantering, og den skade, der er forårsaget på organet, er en følge af denne forberedelse«.

28. I den foreliggende sag er spørgsmålet ikke, *om* produktet er bragt i omsætning, men *hvornår* det blev bragt i omsætning. Spørgsmålet om, hvilken »handling« der tæller, er af betydning for fastsættelsen af starten af og således også den sidste dag i tiårsperioden, hvor ansvaret gælder.

29. Før jeg behandler dette spørgsmål, erindrer jeg om, at direktivet har til formål at skabe en balance mellem forbrugernes og producenternes interesser. Denne balance bør tilgodeses ved fortolkningen af begrebet »bragt i omsætning«. På den ene side har direktivet til formål at beskytte forbrugeren ved at fastsætte, at producenten har et objektivt ansvar, hvis skaden er forårsaget af en defekt ved dennes produkt. På den anden side er producentens ansvar begrænset i tid og ophører ti år fra dagen, på hvilken

7 — Dommen nævnt ovenfor i fodnote 3.

produktet blev bragt i omsætning. Direktivets artikel 11 tjener således producenternes interesse. Den tidsmæssige begrænsning er hovedsagelig begrundet ved, at et objektivt ansvar lægger en større byrde på producenterne end et ansvar i henhold til de almindelige regler om kontraktansvar eller ansvar uden for kontrakt. For ikke at modvirke den teknologiske udvikling og for at muliggøre dækning via forsikring ansås det for at være nødvendigt at begrænse det objektive ansvar tidsmæssigt.

30. Som allerede nævnt forekommer begrebet »bragt i omsætning« flere steder i direktivet. Det er åbenbart, at begrebet skal have samme betydning, uanset hvor i direktivet det forekommer.

31. På hvilket tidspunkt er et produkt »bragt i omsætning«?

32. Flere forskellige synspunkter er blevet fremført i forbindelse med dette spørgsmål. Sagsøgeren, den italienske regering og Kommissionen har gjort gældende, at et produkt er bragt i omsætning på det tidspunkt, hvor producenten ikke længere har kontrol over det pågældende produkt, eller når det overføres til en person, over hvilken producenten ikke har nogen kontrol. Det er tidspunktet, hvor produktet indføres i distributionskæden gennem overgivelse til tredjemand (i den foreliggende sag hospitalet, til hvilket APMSD leverede vaccinen), der er afgørende.

33. APSA og APMSD er af en anden opfattelse. De har gjort gældende, at den afgørende faktor er det tidspunkt, hvor produktet forlader den enhed, hvor det er fremstillet, og at det savner betydning, hvilken identitet køberen, som er et datterselskab, har.

34. Det er åbenbart, at fastsættelsen af tidspunktet, på hvilket det objektive ansvar begynder, skal være så klar og objektiv som muligt. Det må ikke ligge for tidligt (fremstillingsprocessen er måske endnu ikke afsluttet), men heller ikke for sent (produktet befinder sig måske et sted i distributionskæden).

35. Det ville være i strid med ordlyden af direktivet, hvis tiårsperioden skulle begynde på tidspunktet, hvor detaillisten tilbyder produktet til salg, da artikel 11 i direktivet tydeligt henviser til producenten.

36. Det ville være for tidligt, hvis et produkt blev anset for at være bragt i omsætning ved en hvilken som helst levering fra producenten til en modtagende enhed, da dette også ville omfatte leveringer til testinstitutioner. Det ville være i strid med de forklarende bemærkninger til konventionen fra 1977 og direktivet, i hvilke dokumenter det klart angives, at sådanne institutioner ikke skal være omfattet af begrebet om at bringe et produkt i omsætning, da kvalitetskontrollen af produktet ikke vil være afsluttet, og produktet ikke vil være klart til at blive bragt i kontakt med potentielle kunder og dermed potentielle skadelidte.

37. Normalt falder placeringen af et produkt i distributionskæden sammen med tidspunktet, hvor det bringes i omsætning. Som det allerede fremgår af Veedfald-sagen, er det imidlertid ikke altid tilfældet. I denne sag var der ingen distributionskæde, men produktet blev alligevel bragt i omsætning på et vist tidspunkt. Den mest hensigtsmæssige indfaldsvinkel er, at definitionen knyttes til tabet af kontrol. I henhold til denne indfaldsvinkel giver producenten frivilligt kontrollen over produktet fra sig ved i en handelstransaktion at overføre det til en selvstændig enhed.

38. Alle parterne i sagen er enige i denne indfaldsvinkel. Opfattelserne begynder at divergere, når det drejer sig om koncerninterne transaktioner.

39. Sagsøgeren, Kommissionen og den italienske regering er af den opfattelse, at producenten har kontrol over produktet, så længe det befinder sig inden for koncernen.

40. De sagsøgte i hovedsagen har imidlertid gjort gældende, at det er uden betydning, om produktet er leveret til et helejet datterselskab, til et andet selskab, som på en eller anden måde har forbindelse til producenten, eller til en uafhængig tredjemand. Efter deres opfattelse drejer spørgsmålet sig kun om, hvorvidt den producerende enhed frivilligt har afgivet kontrollen over produktet. De gør gældende, at fremstillingsprocessen i den foreliggende sag var afsluttet, og at produktet forlod APSA's kontrolsfære, da det blev sendt af APSA til APMSD. Efter at produktet var blevet solgt og sendt til APMSD, havde APSA ikke længere mulighed for at ændre eller modificere produktet uden at kalde det tilbage. Efter de sagsøgtes opfattelse bør der derfor ikke gælde særlige kriterier for koncerninterne transaktioner.

41. De sagsøgte har tilføjet, at kontrol over et produkt ikke må blandes sammen med kontrol over et selskab, da dette er to forskellige begreber. Det første vedrører

besiddelse i retlig henseende, det andet stemmeret. De har understreget, at selv om et datterselskab indgår i samme selskabskoncern som moderselskabet, er det en i forhold til moderselskabet særskilt juridisk person, som har egne rettigheder og forpligtelser.

42. Som allerede konstateret ovenfor, tjener direktivets artikel 11 hovedsagelig producenternes interesse. Forbrugerne har imidlertid også en interesse, som består i, at producenten ikke bør have mulighed for at påvirke længden af den periode, hvor han er ansvarlig, gennem den måde, hvorpå han er internt organiseret. Jeg deler derfor ikke den opfattelse, at en transaktion inden for en koncern simpelt hen skal behandles på samme måde som en transaktion med en tredjemand.

43. For det første er det åbenbart, at kriteriet skal være kontrol eller afgivelse af kontrol over produktet.

44. For det andet er det vigtigt ikke at tabe de økonomiske realiteter af syne. Rent faktisk kan virksomhederne organisere deres produktions-, salgs- og marketingaktiviteter på mange forskellige måder. Dette gælder navnlig, når virksomhedens organisation udstrækker sig til flere medlemsstaters område. Under sådanne omstændigheder vil der være en endnu større grad af variation.

45. Samme eller sammenlignelige aktiviteter kan organiseres på forskellige måder, afhængig af f.eks. skatteretlige eller andre retlige konsekvenser af de forskellige typer af organisationer. Mens nogle virksomheder distribuerer deres produkter gennem filialer, gør andre det gennem datterselskaber, og nogle gange leverer producenten direkte til tredjemand. Hybridkonstruktioner anvendes også.

46. For det tredje er det klart, at jo større organisatorisk mangfoldighed, der findes, desto større er behovet for et klart kriterium til afgørelse af, på hvilket tidspunkt et produkt er bragt i omsætning. Dette tidspunkt er sammenfaldende med det tidspunkt, hvor kontrollen opgives, dvs. det tidspunkt, hvor produktet for første gang overføres til en person eller virksomhed uden for koncernen, en uafhængig tredjemand. Ellers ville starten på perioden variere, alt afhængig af om en producent distribuerer gennem en filial eller et datterselskab, mens spørgsmålet om kontrol i begge tilfælde er det samme. For anvendelsen af direktivet er det uden betydning, hvilken retlig organisationsform en producent har valgt.

47. Så længe produktet ikke er blevet overført til en tredjemand, som ikke står under koncernens kontrol, kan det således antages, at produktet stadig kontrolleres af den koncern, som den reelle producent tilhører.

48. Som Kommissionen således har anført, kan den dato, hvor den første overførsel inden for en koncern finder sted, være et for tidligt begyndelsestidspunkt for perioden, da det i de fleste tilfælde er sandsynligt, at risikoen for, at et produkt skulle komme i kontakt med personer uden for koncernen, vil være lille, indtil produktet har forladt et koncernselskabs kontrol. Hvis den første overførsel inden for en koncern betragtes som at bringe produktet i omsætning, vil tidsperioden med objektivt ansvar let kunne afkortes. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis et produkt opbevares af et datterselskab eller på en anden fabrik, som tilhører producenten, uden at blive benyttet i et par år og derefter sælges eller udlejes til en person uden for koncernen.

49. Så længe produktet forbliver inden for koncernen, kan producenten fortsat sikre, at produktet ikke kommer i hænderne på en gruppe potentielle skadelidte. Dette betyder, at tidsperioden, hvor producenten ifalder objektivt ansvar, endnu ikke er begyndt. Producenten kan måske ifalde ansvar i henhold til andre regler, men ikke i henhold til direktivet.

50. Endvidere kan udenforstående ikke vide, på hvilket tidspunkt producenten for første gang overførte produktet til et datterselskab. Når der er tale om et større antal koncerninterne transaktioner, kan det være kompliceret at bevise, hvor og hvornår den første levering fandt sted. Såvel den skadelidte som andre interesserede parter (en hvilken som helst leverandør som omhandlet i direktivets artikel 3, stk. 3) har brug for et entydigt kriterium til fastsættelse af tidspunktet, på hvilket et produkt blev bragt i omsætning. Koncerninterne forhold er ofte for uigennemsigtige til at være brugbare i denne henseende.

51. Analogt vil jeg gerne påpege, at argumentet om, at et datterselskab retligt set er adskilt fra moderselskabet (og at overførslen fra et retssubjekt til et andet inden for samme koncern således er sammenfaldende med det tidspunkt, hvor et produkt bringes i omsætning), ikke er overbevisende. Anvendelsen af forskellige juridiske personer er af alle mulige forskellige grunde almindelig

praksis. Som det f.eks. er tilfældet inden for konkurrencerettens område, kan juridisk forskellige personer på grund af de tætte økonomiske bånd mellem dem, i overensstemmelse med artikel 81 EF[8], meget vel behandles som en enkelt enhed. Dette betyder, at aftaler mellem dem må anses for at udgøre interne fordelinger af funktioner og roller inden for denne økonomiske enhed. Af denne grund falder aftaler mellem virksomheder inden for en koncern uden for anvendelsesområdet for artikel 81 EF. På samme måde kan det ikke accepteres, at et produkt anses for at være bragt i omsætning, når det er blevet overført til en af moderselskabets distributionsenheder, det være sig en filial eller et datterselskab. Den omstændighed, at denne distributionsenhed vil blive faktureret, er ikke afgørende, da brug af interne afregningspriser er almen praksis ved koncerninterne transaktioner.

52. Tidsperioden med objektivt ansvar bør således begynde på det tidspunkt, hvor producenten frivilligt opgiver kontrollen over produktet ved at overføre det af kommercielle grunde til en tredjemand, der ikke har nogen forbindelse til den koncern, som producenten tilhører.

8 — Jf. f.eks. dom af 25.11.1971, sag 22/71, Béguelin Import, Sml. 1971, s. 257, org.ref.: Rec. s. 949.

Det andet og det tredje spørgsmål

53. Med sit andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om direktivets artikel 11 tillader, at et søgsmål mod virksomhed A i henhold til lovgivningen for den ret, hvor sagsøgeren har anlagt sagen, behandles som en »retssag mod [producenten]«, når sagen blev anlagt mod A i den fejlagtige antagelse, at A havde produceret produktet, når dette faktisk var produceret af en anden virksomhed, virksomhed B. Det tredje spørgsmål vedrører muligheden for substitution. Den forelæggende ret spørger, om det er tilladt, at B (producenten) indtræder i stedet for A (den faktisk sagsøgte), når søgsmålet mod B er blevet anlagt efter udløbet af den tiårsfrist, der er omhandlet i direktivets artikel 11.

54. Ved bedømmelsen af disse spørgsmål vil jeg kalde APMSD for A og APSA for B. Jeg vil også se bort fra den omstændighed, at der savnes visse oplysninger i forelæggelsesken-delsen. Det er f.eks. uklart, hvorfor det tog en vis tid (fra november 2000 til oktober 2002), før sagsøgeren anlagde sag mod APSA. Det er også uklart, hvordan APMSD reagerede, da stævningen blev forkyndt, og om og hvornår denne virksomhed informerede

sagsøgeren om den faktiske producents identitet. Dette er spørgsmål om de faktiske forhold, som det tilkommer den forelæggende ret at behandle.

55. Indledningsvis vil jeg erindre om, at direktivets artikel 11 henviser til producenten. Direktivets artikel 3 definerer, hvem der kan anses for at være producent: den faktiske producent samt enhver person, der ved at anbringe sit navn, mærke eller andet kendetegn på produktet udgiver sig for at være dets producent.

56. En skadelidt kan endvidere anlægge søgsmål mod en hvilken som helst leverandør af produktet, hvis producenten ikke kan identificeres, og leverandøren ikke inden for et rimeligt tidsrum oplyser skadelidte om producentens identitet eller om identiteten af den person, som har leveret produktet til ham. I dette tilfælde anses leverandøren af produktet i henhold til direktivets artikel 3, stk. 3, for at være producenten.

57. Som allerede nævnt har direktivets artikel 11 til formål at fastsætte en klar slutdato, efter hvilken producentens objektive ansvar ophører, medmindre der er anlagt retssag mod ham før denne dato.

58. Det er åbenbart, at tiårsfristen ikke er blevet afbrudt, hvis en skadelidt fejlagtigt har anlagt søgsmål mod en person, der ikke er producenten i direktivets artikel 3's forstand. Fejlen kan meget vel have til følge, at tiårsfristen i mellemtiden er udløbet, da det i henhold til direktivet ikke er tilladt nationale domstole eller de nationale lovgivninger at se bort fra tidsfristen, såfremt et søgsmål anlægges før udløbet af fristen mod en anden virksomhed end producenten, da dette ville undergrave den ligevægt mellem brugernes og producenternes interesse, som er opnået ved direktivet.

59. På denne baggrund vil jeg undersøge den forelæggende rets andet og tredje spørgsmål i lyset af de faktiske omstændigheder i hovedsagen.

60. Det er ubestridt, at producenten og leverandøren i den foreliggende sag tilhører samme koncern. Som det fremgår af svaret på det første spørgsmål, er APMSD hverken en uafhængig tredjemand eller den faktiske producent. APMSD er imidlertid den juridiske person, som for første gang har bragt produktet i omsætning ved at overføre det til en part uden for koncernen. Søgsmålet

kunne derfor i henhold til direktivets artikel 3, stk. 3, være anlagt mod APMSD i dennes egenskab af leverandør.

61. I denne situation, som er kendetegnet ved, at det påståede defekte produkt er bragt i omsætning af en virksomhed, som tilhører den samme koncern som den virksomhed, der har produceret produktet, er der en stor sandsynlighed for, at den part, som har lidt skade, kan være i tvivl om producentens rette identitet.

62. Hvis søgsmålet fejlagtigt anlægges mod leverandøren, skal denne straks informere sagsøgeren om producentens identitet, navnlig hvis leverandøren er et datterselskab af producenten, som i den foreliggende sag. Undlader han at gøre dette, bør/kan han ved en analog anvendelse af direktivets artikel 3, stk. 3, behandles som producenten.

63. Hvis skadelidte ikke er bekendt med producentens identitet, kan han, som anført ovenfor, anlægge søgsmål mod leverandøren, som for at undgå at ifalde ansvar skal oplyse producentens identitet. Det samme må gøre sig gældende, hvis leverandøren fejlagtigt antages for at være producenten af produktet. Det følger af logikken i direktivets artikel 3, stk. 3, at den, der nægter at være producent, har en forpligtelse til at oplyse sagsøgeren om producentens identitet, såfremt leverandøren er bekendt hermed, hvilket synes at være meget sandsynligt i den foreliggende sag.

64. Det ville være uacceptabelt, hvis skadelidtes søgsmål skulle afvises på grund af, at tidsfristen var udløbet, hvilket kunne være tilfældet, hvis leverandøren, mod hvem søgsmålet fejlagtigt er anlagt, forsømte at forsyne skadelidte med oplysningerne om producentens identitet, som var ham bekendt, inden for en rimelig tid.

65. Efter min opfattelse er det derfor ikke i strid med direktivet, navnlig artikel 3, stk. 3, og artikel 11, at tillade en domstol, ved hvilken en sagsøger har anlagt sag mod en leverandør, at behandle et sådant søgsmål som en »retssag mod [producenten]«, når leverandøren vidste, hvem producenten var, og kunne have informeret sagsøgeren så betids, at denne kunne have anlagt sag mod producenten inden for den i artikel 11 fastsatte tiårsfrist.

66. På baggrund af den foreslåede besvarelse af det andet spørgsmål er det ufornødent at besvare det tredje spørgsmål.

V — Forslag til afgørelse

67. Jeg foreslår derfor, at de af High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, forelagte spørgsmål besvares som følger.

»Artikel 11 i Rådets direktiv 85/374/EØF af 25. juli 1985 om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar skal fortolkes således, at et produkt bringes i omsætning fra det tidspunkt, hvor det overføres af en person eller virksomhed, som producenten udøver effektiv kontrol over, til en person eller virksomhed, som producenten ikke udøver en sådan kontrol over.

Hvis en sag om rettigheder vedrørende et påstået defekt produkt, som i henhold til direktiv 85/374 tilkommer sagsøgeren, anlægges mod en leverandør inden for den i direktivets artikel 11 fastsatte tiårsfrist i den fejlagtige antagelse, at leverandøren er producenten af produktet, når producenten faktisk er en anden virksomhed inden for samme koncern, som både leverandøren og producenten tilhører, tillader bestemmelserne i direktiv 85/374, navnlig artikel 3, stk. 3, og artikel 11, den ret, hvor sagen er anlagt, at behandle et sådant søgsmål som en retssag mod producenten i artikel 11's forstand, hvis leverandøren var bekendt med producentens identitet og havde mulighed for at oplyse sagsøgeren herom inden for en rimelig tid og under alle omstændigheder før udløbet af tiårsfristen.«